

# Vliv asanačních zásahů v oblasti Ptačího potoka (NP Šumava) po čtyřech letech

Karel Matějka

IDS, Na Komořsku 2175/2a, 143 00 Praha 4; [matejka@infodatasys.cz](mailto:matejka@infodatasys.cz)

V roce 2011 došlo v Národním parku Šumava ke změně přístupu k managementu lesů při omezování gradace lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*). Následně byly provedeny v oblasti Ptačího potoka na Modravsku v centrální části NP Šumava asanační zásahy, jejichž deklarovaným cílem bylo zamezení další gradace lýkožrouta smrkového. Tento postup byl silně kritizován nezávislými ochranařskými organizacemi. Smysl prováděných zásahů však byl zpochybněn na základě rozboru situace již v roce jejich provádění (MATĚJKA 2011). V území se jedná o porosty smrku ztepilého (*Picea abies*) v podmínkách 7., případně 8. lesního vegetačního stupně, často však na podmáčených. Vzhledem k historickému vývoji lesů v širším území Modravska, v lesních porostech zcela převládl smrk a to nejen v 8. LVS, ale i v polohách nižších (MATĚJKA in KINDLMANN et al., pp. 93-96).

Dne 31. 8. 2015 proběhlo terénní šetření, jehož cílem bylo dokumentovat stav porostů čtyři roky po provedených zásazích. Fytcenologické snímky (Tabulka 1) byly zaznamenány na plochách o velikosti 400 m<sup>2</sup> při užití Braun-Blanquetovy stupnice pro abundanci a dominanci.

## Výsledky terénního šetření

Snímek 1 (Tabulka 1) byl zaznamenán ve středu plochy s těžbou v roce 2011, ležící dřevo bylo kompletně odkorněno a v současnosti je jeho rozklad minimální (obr. 1). Minulá kůrovcová těžba zřejmě nebyla dokonalá, protože se na ploše vyskytují kůrovcové souše. Nejzřetelnějším vlivem těžby na lokalitě je její současné vysychání, které je doprovázeno například úbytkem pokrývnosti rašeliníků (*Sphagnum* sp.div.). Zmlazení je sice časté, ale pouze stejnověké (jedinci výšky do 30 cm, cca 3 roky staří; obr. 2). Starší jedinci se vyskytují pouze na okraji lokality, kde bylo menší poškození při těžbě (obr. 3).



**Obr. 1.** Lokalita snímku 1 (Tabulka 1) v roce 2015.



**Obr. 2.** Na lokalitě snímku 1 (Tabulka 1) došlo k porušení půdního povrchu a současně k vysychání lokality, což se spolu s přímým osluněním projevilo snížením pokrývnosti mechorostů, zvláště rašeliníků. Zmlazení smrku je sice časté, ale stejnověké. Někteří jedinci pravděpodobně trpí poruchami výživy (viz jejich světlé žlutozelené zbarvení), případně suchem.





**Obr. 3.** Lokalita snímku 1 (Tabulka 1) v roce 2015. Starší zmlazení přežívá pouze na bývalém vývratu, kde nebylo poškozeno těžbou.

Snímek 2 (Tabulka 1) zachycuje plochu, kde bylo provedeno odkornění napadených jedinců "na stojato", v sousedství bylo káceno. Alespoň některé dospělé stromy na ploše či v jejím okolí dosud přežívají (obr. 4). Starší zmlazení smrku zde přežilo v dosti hojném počtu a proto lze očekávat vysokou věkovou diversitu budoucího lesního porostu, věkové rozpětí by mohlo být více jak 100 let.



**Obr. 4.** Lokalita snímku 2 (Tabulka 1) v roce 2015. Zde bylo zmlazení v roce 2011 poškozeno jen minimálně, současně přežívají někteří dospělí jedinci smrku a proto lze v budoucnu očekávat vznik věkově diferencovaného lesního porostu.

Snímek 3 (Tabulka 1) byl pořízen na ploše s nejméně příznivými podmínkami, s nejradiálnějším zásahem. Těžba se týkala skoro celého stromového patra a většina dřeva pokácených stromů byla odvezena, na ploše chybí dokonce i klest. Následně se vyvinul souvislý travní drn s *Calamagrostis villosa* (obr. 5). Pozorována je minimální obnova dřevin, starší obnova většinou nepřežila těžbu (mimo okolí starších zlomů, vývratů, kořenových náběhů). V místech s nezapojeným travním drnem panují tak nepříznivé podmínky, že se zde vyskytuje pouze *Rumex acetosella*, druh v klimaxových smrčínách zcela nepůvodní. Takovýto asanační zásah je možné provádět v hospodářských lesích, na ploše národního parku však nemá opodstatnění a to dokonce bez ohledu na zónu ochrany přírody.





**Obr. 5.** Na lokalitě snímku 3 (Tabulka 1) v roce 2015 dominuje kompaktní porost *Calamagrostis villosa*, dřevní hmota byla odvezena, zmlazení je minimální. Jedná se o příklad krajně nevhodného asanačního zásahu.

## Závěr

Asanační zásahy určené k zastavení gradace lýkožrouta smrkového, které byly provedeny v lokalitě u Ptačího potoka byly radikálním zásahem do přirozené dynamiky tamních lesů. Na řadě míst výrazně změnilы charakter stanoviště. Řada druhů (například hmyz) zřejmě nepřežije provedené zásahy v místech jejich aplikace (viz BOHÁČ in KINDLMANN et al. 2012, pp. 178-185).

Jako nejproblematictější se jeví kompletní těžba původního porostu a odvezení dřevní hmoty, čímž vzniklo stanoviště charakteru paseky v kulturních lesích, kde bude velmi nesnadná další obnova lesního porostu. Spontánní sukcese na takových plochách bude zřejmě dlouhodobě blokována. Samovolný vstup nových jedinců dřevin (smrku) bude probíhat pozvolně a to od míst, kde přežili jedinci původních porostů, případně v okolí ojedinělých malých stromů z původní obnovy. Vzhledem k tomu, že v národním parku není cílem tvorba souvislého produkčního lesa, jako nejvhodnější se jeví i na těchto plochách neprovádět umělou obnovu. V rámci krajiny tak můžeme předpokládat, že vzniknou místa s velmi řídkým porostem (i v horizontu cca 100 let), která zvětší krajinnou diversitu území.

Konečně je potřeba upozornit na fakt, že již původním záměrem zásahů nebyla pouhá snaha o potlačení gradace lýkožrouta spojená s neznalostí principů fungování lesů v přírodních podmínkách, ale i snaha vytěžit dřevní hmotu z tamních porostů. Již v době zásahů bylo upozorněno na fakt, že dřevo je připravováno k odvozu z porostů (MATĚJKA 2011). K tomu skutečně došlo v době, když se mediální pozornost přesunula jinam.

**Tabulka 1.** Společenstva asanovaných ploch v roce 2015.

<b>Snímek</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>
Lokalita (MATĚJKA 2011)	5	2	4
Sklon (°)	5	2	
Expozice (°)	335	290	
Pokryvnost E <sub>3</sub> (%)	0.1	0.1	0.1
Pokryvnost E <sub>2</sub> (%)	0	1	0
Pokryvnost E <sub>1</sub> (%)	85	90	98
Pokryvnost E <sub>0</sub> (%)	60		5
E <sub>3</sub> :			
<i>Picea abies</i> (L.) Karsten	r	r	
<i>Sorbus aucuparia</i> L.			r
E <sub>2</sub> :			
<i>Picea abies</i> (L.) Karsten		+	
E <sub>1</sub> :			
<i>Avenella flexuosa</i> (L.) Drejer	2-3	1	+1
<i>Calamagrostis villosa</i> (Chaix) J. F. Gmelin	3-4	4	5
<i>Dryopteris dilatata</i> (Hoffm.) A. Gray	+	+	r
<i>Epilobium angustifolium</i> L.	1	r	r
<i>Picea abies</i> (L.) Karsten	1	1-2	+
<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	2	2	+
<i>Lycopodium annotinum</i> L.	r		r
<i>Carex canescens</i> L.	r		
<i>Digitalis purpurea</i> L.	r		
<i>Galium saxatile</i> L.	r		
<i>Luzula sylvatica</i> (Huds.) Gaudin	+1		
<i>Oxalis acetosella</i> L.	r		
<i>Trientalis europaea</i> L.		+	
<i>Rumex acetosella</i> L.			r
<i>Sorbus aucuparia</i> L.			r

## Literatura

- KINDLMANN P., MATĚJKA K., DOLEŽAL P. (2012): Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody. - Karolinum, Praha, 326p.
- MATĚJKA K. (2011): Posouzení aktuální situace v oblasti Ptačího potoka v NP Šumava. - URL <http://www.infodatasys.cz/sumava/ptp2011.pdf>